

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาภาษามือในงานเรื่อง สหกรรมกวียาในภาษามือไทย เพื่อเป็นรายงานในวิชาสัมมนาอรรถศาสตร์และวากสัมพันธ์ ผู้วิจัยสังเกตเห็นลักษณะที่น่าสนใจทั้งในแก่นอรรถศาสตร์และวากสัมพันธ์ซึ่งมีความแตกต่างจากภาษาพูดไทย ทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาลักษณะการใช้ภาษามือในชีวิตประจำวันของคนหูหนวก โดยเลือกที่จะศึกษาเรื่องการปฏิบัติ

ในพจนานุกรมภาษามือไทย ให้รูปปฏิเสธ "ไม่" ไว้ 4 รูปคือ

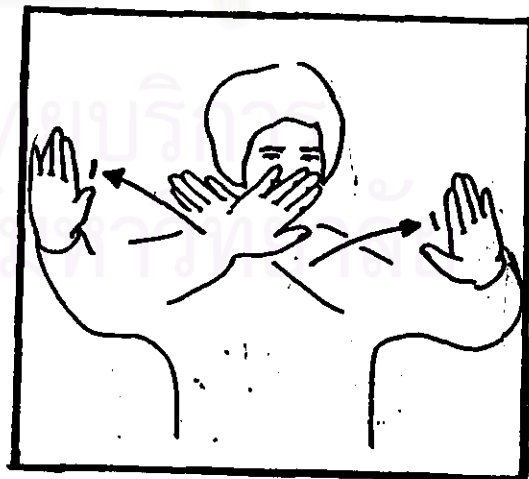
หมุนข้อมือไปมา ขมวดคิ้ว

โบกมือ ตันศีรษะ

โบกมือระดับไหล่ ตันศีรษะ

ไขว้มือบริเวณหน้า ปัดออกจากกัน

และจากการทำสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยยังพบรูปปฏิเสธเพิ่มคือ

ไร่วินิจฉัยและกลาง และที่ขมับหมุนข้อมือ

จับนิ้ว หมุนข้อมือ

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้เกิดคำถามว่า ในภาษามือไทยมีรูปในการปฏิเสธที่รูป แต่ละรูปใช้ต่างกันหรือไม่อย่างไร และอะไรเป็นปัจจัยในการใช้รูปที่แตกต่างกันนี้

เพื่อตอบคำถามดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาเบื้องต้นในเรื่องการปฏิเสธความในภาษาพูดในงานของกิวอน (Givon, 1984) ซึ่งเขาเชื่อว่าการปฏิเสธเป็นวัจนกรรมหนึ่งที่เรียกว่าวัจนกรรมปฏิเสธความ (speech act of denial) โดยการบอกข้อความปฏิเสธนั้นจะต้องเกิดในบริบทที่ผู้พูดเชื่อว่าผู้ฟังมีข้อความหนึ่งอยู่ในใจ และผู้พูดต้องการจะบอกผู้ฟังว่าเขาไม่ได้มีข้อความรู้เหมือนกับผู้ฟัง ตัวอย่างเช่นในการสนทนาระหว่างนาย ก และนาย ข

ในกรณีที่ 1 ผู้พูด ก รู้ว่าภรรยา นาย ข ท้อง

ผู้พูด ก มีข่าวอะไรเธอ
ผู้พูด ข แอ้งจิง ภรรยาผมไม่ท้อง
ผู้พูด ก เสียใจด้วยนะ

ผู้พูด ข ต้องการจะบอกว่าข้อความที่ผู้พูด ก รู้ นั้นไม่ตรงกับข้อความรู้ของเขา เมื่อเขาเอ่ยข้อความว่า ภรรยาผมไม่ท้อง จึงเท่ากับว่าเขากำลังทำวัจนกรรมปฏิเสธความอยู่

ในกรณีที่ 2 ผู้พูด ก ไร่วินิจฉัยภรรยาตนเองเขา ท้อง

ผู้พูด ก มีข่าวอะไรเธอ
ผู้พูด ข แอ้งจิง ภรรยาผมไม่ท้อง
ผู้พูด ก อ้าว ผมไม่เห็นทราบว่ภรรยาคุณท้องเลย

ข้อความ ภรรยาผมไม่ท้อง ของผู้พูด ข ในกรณีนี้ไม่ได้เป็นการปฏิเสธความ แต่เป็นการบอกข้อความ ๆ หนึ่งให้นาย ก ทราบเท่านั้น

ข้อความรู้ของผู้ฟังจึงเป็นสมมติฐานเบื้องต้น (presupposition) ของผู้พูด โดยเขาจะปฏิเสธความได้ก็ต่อเมื่อเขาเชื่อว่าผู้พูดมีข้อความหนึ่งอยู่ในใจแล้ว กิวอนเชื่อว่าวัจนกรรมปฏิเสธ

ความเป็นวัจนกรรมที่มีความแตกต่างจากวัจนกรรมการบอก โดยวัจนกรรมการบอกจะบอกในสิ่งที่ผู้ฟังไม่รู้ให้รู้ แต่วัจนกรรมปฏิเสธความจะบอกสิ่งที่ตรงกันข้ามกับสิ่งที่ผู้ฟังรู้แล้ว โดยจะบอกว่าสิ่งที่ผู้ฟังรู้นั้นผิด ผู้พูดอาจจะบอกขอบเขตของส่วนที่เขาต้องการบอกว่าผิดโดยอาจจะใช้การลงน้ำหนักเสียงเช่นในภาษาอังกฤษ

John didn't kick the ball – it was Bill

ส่วนในภาษาอื่นก็อาจจะใช้หน่วยคำ (morphology) หรือการวางตำแหน่งของคำ (word order) เพื่อแสดงขอบเขตของข้อความที่ผู้พูดต้องการปฏิเสธก็ได้

ในด้านรูปปฏิเสธ ก็ownikกล่าวว่าการปฏิเสธสามารถทำได้ 2 แบบโดยใช้เครื่องหมายแสดงการปฏิเสธ ซึ่งอาจปรากฏในรูปของคำ หรือหน่วยคำ และการใช้รูปคำศัพท์ ได้แก่การเติมหน่วยคำและคำศัพท์แบบตรงกันข้าม เช่น bad = not good เป็นต้น

อย่างไรก็ดีการใช้รูปปฏิเสธในภาษาที่มีรูปปฏิเสธหลายรูป ก็ownikกล่าวว่ารูปเหล่านี้มีลักษณะที่ไม่เหมือนกันในด้านวัจนกรรมและด้านความแน่ใจของผู้พูด (subjective certainty) เขาได้ยกตัวอย่างภาษาอังกฤษที่มีรูปปฏิเสธ 2 แบบคือ การปฏิเสธในโครงสร้างประโยคและการปฏิเสธในคำศัพท์โดยการเติมหน่วยคำ การใช้คำศัพท์แบบตรงข้าม

การปฏิเสธในโครงสร้างประโยค

He is not happy

การปฏิเสธในคำศัพท์

การเติมหน่วยคำ

He is unhappy

การใช้คำศัพท์แบบตรงข้าม

He is sad

เขากล่าวว่าการปฏิเสธในโครงสร้างประโยคจะแสดงเจตนาปฏิเสธความของผู้พูดเด่นชัดที่สุด รองลงไปคือการเติมหน่วยคำ และการใช้คำศัพท์แบบตรงข้ามจะแสดงเจตนาปฏิเสธความน้อยที่สุด ในขณะที่การปฏิเสธโดยใช้รูปคำศัพท์ที่ตรงกันข้ามกับคำที่ต้องการปฏิเสธแสดงความแน่ใจของผู้พูดมากที่สุดรองลงไปคือการเติมหน่วยคำ และการปฏิเสธในโครงสร้างประโยคจะแสดงความแน่ใจของผู้พูดน้อยที่สุด

การแสดงความแน่ใจของผู้พูดนี้ สัมพันธ์กับสถานะภาพของผู้ฟัง โดยผู้พูดมีแนวโน้มที่จะปรับความแน่ใจของตนลงเมื่อเผชิญหน้ากับผู้ฟังที่มีสถานะภาพต่างกัน การปฏิเสธความของผู้พูดจึงมีการเลือกใช้รูปที่ต่างกันเพื่อปรับให้เข้ากับผู้ฟัง

จากการศึกษาเรื่องการปฏิเสธความในภาษาพูดผู้วิจัยเห็นว่าสมมติฐานเบื้องต้นของผู้พูด สถานะภาพของผู้ฟัง ล้วนมีผลต่อการใช้รูปปฏิเสธ และการเลือกใช้รูปปฏิเสธ ดังนั้นหาก

กำหนดสถานการณ์ให้มีข้อความที่ไม่ตรงกันของผู้พูดและผู้ฟัง โดยกำหนดขอบเขตต่างๆ ในประโยค และกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังก็จะทำให้สามารถศึกษาว่ารูปปฏิเสธในภาษาของคนหูหนวกมีอะไรบ้าง และมีเงื่อนไขการใช้อย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1. วิเคราะห์รูปของการปฏิเสธความในภาษามือไทย และเงื่อนไขในการใช้รูปเหล่านี้

1.2.2. วิเคราะห์อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟังต่อการใช้รูปปฏิเสธความ

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

1.3.1. รูปการปฏิเสธความมีเงื่อนไขการใช้ที่ขึ้นอยู่กับสมมติฐานเบื้องต้นของผู้พูด (presupposition)

1.3.2. ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟังมีผลต่อการเลือกรูปปฏิเสธความ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1. ศึกษาเฉพาะภาษามือที่ใช้ในโรงเรียนเศรษฐเสถียร

1.4.2. ศึกษาเฉพาะการปฏิเสธในประโยคที่มีคำกริยาประเภทกรรมและกรรมกริยา

1.5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1. ทำให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมการปฏิเสธของคนหูหนวก ซึ่งมีผลต่อการสร้างบทเรียนต่อไปสำหรับผู้สอนที่เป็นคนหูปรกติ

1.5.2. ทำให้เกิดความเข้าใจในระบบการสื่อสารของคนหูหนวกมากยิ่งขึ้น